

GÖÇ YOLU
Hikmet ATEŞ

Göç Yolları Güzergâhında Yukarı Andırın (Geben ve See yaylası) Bölgesi

Giriş:

Anadolu'ya Türklerin gelişiyle birlikte Çukurova bölgesi Türkmen(yörük,aydınlı) boylarının yoğun olarak yerleştiği bir bölge olmuştur. Bu bölge verimli ovaları ve serin yaylaları ile yörükler'e iyi bir yaylak ve kışlak imkanı sağlamıştır.

Aydınlılar da denilen Yörükler bahar ayları geldiğinde Çukur ovaya sıcak çökmeden aşiretler halinde Torosların yüksek bölgelerine sürüleriyle birlikte göç etmek için hummalı bir telaşa başlarlar. Göç işi her ne kadar aydınlılar için bir şenlik havasında geçse de zor ve zahmetli bir iştir. Sürüler şimdi olduğu gibi araçlarla taşınmamakta yola yaya olarak devam edilmekteydi. Bu göç işleminin son menzile kadar varması aylar sürebilirdi. Göç sırasında ağırlıklar deve, at, eşek ve katır gibi hayvanlarla taşınır kurulumu son derece kolay olan kıl çadırlar bu vasıtalarla taşınır hatta küçük çocuk, yaşlı, emlik kuzu ve oğlak ile bebeklerde deve vb. hayvanlarla taşınırdı.

Göçlerin başlama yeri: Yörüklerin göçe başlama noktası Çukurova bölgesi olarak kabaca tarif edilsede özelde Suriyenin kuzeyi, Hatay, Mersin ve Adana bölgesinden başlatılabilir. Biz bu güzergahı Karacoğlan ve Andırın'lı Aşık Kul Halil den bir şiirle çok açık şekilde görüyoruz¹ bu şiirler şu şekildedir:

Dinleyin ağalar bir bir söyleyim
İçerime bir örd düştü gaziler
Dosta doğru gidiyordum esti rüzgar
Göçmüş eller ıssız kalmış yazılar

Seherleyin Cerit eli göçtü mü
Gün burnuna kanlı Ceyhan geçti mi
Düşüt verdi Andırın'a çözdü mü
Katardaki tor mayalar bozular

Benim dostum bu yollardan gitti mi
Evini bozdu çadırını tuttu mu
Ufacık beyler muradına yetti mi
Benim gönlüm Şahin Beyi arzular

¹ ARSLAN, İsmail, *Andırın yöresinden öyküleriyle; Ağıtlar, Taşlamalar, Destanlar, Maniler*, Adana 2015

Karac'ođlan der ki dostum giydi m'ola alları
Kalbur'dan Suvat'tan Geben elleri
Soğuk olur Meryemçil'in belleri
Esti poyraz çam dalları sızılar

Karacaođlan

Yekin turnam yekin koca Payas'tan
Yükün tutsan Kumkaleden Ayastan
Yedi avcı gelmiş Kilisten Hastan
Asılmayın şu ceridin salına

Ceyhanda eğlenin sıcak kızınca
Çığ vurupta katarını dizince
Arkası Hemite önü üzöcek
Yüksek geçin Andırın'ın çölünü

Kumkalesi bahçeleri bağları
Üzücekten görölüyor dađları
Andırın'ın şu vefasız beyleri
Doğru göster Haştırın'ın yolunu

Haştırından akkaleye dönelim
Kurucuova Azgıt bade sunalım
Dolaşarak şol Gebene inelim
Issız buldum oraların gölünü

Çinçinderler bir yellice bel imiş
Meryemçilde hasbahçede gül imiş
Göksun derler güzeli bol el imiş
Kul Halilim mekan tutsun elini

Türkmen eli yaylasına göçtümü
Gün burnuna Ceyhan suyun geçtimi
Düşürümü Haştırın'a çeştimi
Katarında tor mayalar bozulur

Benim dostum giydim'ola alları
Halburdan sınıktan Geben elleri
Soğuk olur Meryemçilin belleri
Eser poyraz çam dalları sızılar

Çukurovadan kalktıda bir güzel
Sebbilinsuyunu içmeden gitsin
Korkarım yollarda ederler nazar
Ak göğsün düğmesin açmadan gitsin

Hamam köprüsünden beğlik yolundan
Doğru geçin hükümetin yolundan
Azgıt kalesinden halbur belinden
Yörüktür atımız uçmadan gitsin

Geben'in önünde konalga yeri
Oraya çözülür devesi tülü
O yârin gideceği çinçinin belinden
Boyu selvi dala ölçmeden gitsin

Bele çikinca Göksun görünür
Hepgüzeller vatanına derilir
Ancak böyle güzel avşarda bulunur
Gergefe nakışın atmadan gitsin

Aşık Halil derde Binboğa yurdun
Yayladın yaylayıda murada erdin
Binbir çiçeklerden destime derdin
Yekte mor menekşebiçmeden gitsin

Türkmeneli yaylasına göçtümü
Gün burnuna Ceyhan suyu geçtimi
Düşürümü haştırına çestimi
Katarında tor mayalar bozulur

Benim dostum giydi m'ola alları
Halburdan sınıktan Geben elleri
Soğuk olur meryemçilin belleri
Eser poyraz çam dalları sızılar

Yukarıdaki dizelerden de anladığımız üzere göç yolculuğunun Amik ovası ve Çukur ovadan başlayarak Ceyhan nehri havzasını takiple Hemite Üzücek bölgesine oradan hareketle Karatepeden Tokmaklı ovasına inerler. Harboğazından yukarı çıkarak Haştırın ve Akkaledde kervan yolunu takip ederler. Andırından hareketle Azgıttan, Halbur belinden geçerek Geben ovasına inerler. Aydınlılar'dan bir kısmı camuz yokuşu belini inerek Sisne, Bunduktan

geçerek See yaylasına çıkıp konarlar. Aydınlıların Ekser çoğunluğu ise Geben ovası, Kayranlı dağlarının önünden Meryemçil belinde bir süre duraksadıktan sonra Göksun'a inip oradan da Sarız'a kadar uzanıp Ulukışla ve Binboğa yaylalarına ulaşırlardı.

Göç eden Aydınli aşiretleri hangileridir:Amik ve Çukur ovoidan Reyhanlı beyleri, Tacirli, Cerit, Bozdoğan ve Avşar gibi Türkmen aşiretler Göç yolunu kullanarak yıllardır aynı güzergahı takip ettiler.

See yaylasında Aydınli varlığı: Bazı aydınli aşiretleri Geben üzerinden devam eden yola devam etmeyip bugün Akgümüş mahallesi sınırları içinde olan see yaylasına ve köy çevresinde ki bazı yerlere konarlardı. Benimde çocukluğımın geçtiği Bunduk bölgesinde bahar aylarında Aydınliların göçüne tanıklık ettim çok kalabalık sürüler eşliğinde yapılan bu göç sırasında biz korkardık. Bu olay yaya olarak gerçekleştirilirdi. Fakat babam ve eskilerden duyduğum kadarıyla develerle göç gerçekleştirilmiş. Bunduk çevresinde; Eski bunduk denen yer, Beğ pınarı ile See yaylasından Ağ oluk önü olan Çamurlu, Kirali, Dumanlı vb. Aydınlilar bölgeye geldiğinde yöre halkının hayvanlarıyla kendi sürülerini karıştırmaz ve oralara yaklaşmazlardı. Aydınlilar önceden muhtarla görüşüp bazı bölgeleri kiralarlar parası da köy için harcanırdı. Aydınlilar yukarda bahsedilen yerlerden Cuma günleri hem namaz kılmak hem de bakkal ve erzak ihtiyaçlarını karşılamak için köye inerler ve halkla dostluklarda kurarlardı. Köy halkıda Aydınlilardan kurban ve süt ürünleri gibi ihtiyaçlarını karşılayabilirdi Ancak süt ürünlerini Aydınlilar bozulmadan muhafaza edip aşağı bölgelere götürüp satmışlardır.

Geben ve çevresinde Aydınli varlığı: Geben Aydınlilar için hem bir kondurga yeri hemde sonbahara kadar yayılan bir yerdir. Bazı yörükler Geben de biraz eğlenip yollarına devam ederken bir kısımda Geben yaylalarında kalmışlardır. Bu yaylaların adları: Kayranlı, Meryemçil, Kenger, Mail,Tekir, Çardak, kızılğöl vb yerlere üç beş aylığına kiralayarak göçmüşlerdir. Geben de Aydınli göçlerini anlatan kişiler duyulanarak bu göç olayını anlatırlar Çanların sesi develerin sıralanışı kadınların deve sırtında kirman eğirmesi ve çocukların hayvan sırtlarında geçişini anlatırlar.

Kıl çadır kullanan Aydınlilar günümüzde artık naylon ürünlere geçmiş görünmekteler.Geben yaylalarında bir müddet kalan Aydınlilar'dan hastalanıp ölenler olmuş ve oralardaki yaylalara gömülmüşlerdir bugün Geben yaylalarında birçok Aydınli mezarı vardır. Aydınlilar yayladan Geben'e Cuma günleri namaz için ve ihtiyaçlarını karşılamak için inerler genelde bu iniş haftada bir olmaktadır. Kurban satışlarında yapan Aydınlilarla halk arasında güzel ilişkiler kurulmuştur. Hatta kız alıp verme işinde bu bölgede rastlanmaktadır.

Günümüzdeki durumları: Günümüz Aydınliları eskisi kadar yaylaya çıkmaya da hala devam edenler vardır. Bunlarda artık teknolojinin ürünlerinden istifade edip araçlarla hayvanlarını taşıyorlar, Kıl çadırdaki eskisi kadar kullanılmamakta olup deve bugün hiç görülmemektedir. Ayrıca çadırlarında güneş enerjisinden elektrik elde eden paneller kullanıyorlar böylece telefon, televizyon gibi teknik aletleri kullanabiliyorlar.